

MEDYA VE SAĞLIK

Hande ARPAT*

Özet: Günümüzde medya, gerek iktidarlar gerekse işçi sınıfı tarafından son derece yaygın başvurulan, kullanılan ve yeniden üretilen bir alan olarak karşımıza çıkıyor. Neoliberal politikalarla birlikte metalaştırılan sağlığın da medyada çokça ele alınan bir konu olduğunu görüyoruz. Toplum ve Hekim Dergisi "Medya ve Sağlık" dosyası ile bu alanda öne çıkan konu ve tartışma başlıklarına güncel bir girizgâh yapmayı amaçlıyor

Anahtar Sözcükler: medya, sağlık

Media and Health

Abstract: Media is a platform quite commonly referenced, used, and reproduced today by both the governments and the working class. Health, which has been marketized as a consequence of neoliberal policies, also became a widely addressed topic in the media. The Journal of "Community and the Physician" aims to provide a concise, up to date introduction into the significant subjects and debate topics in this field.

Key words: media, health

Günümüzde medya, yalnızca haber üretme ve kamuoyunu "haberdar" etme gibi bir rolün çok ötesinde bir *güce* sahip olmuştur. Kuşkusuz iktidarların medyayı politik gündemi maniple etme aracı olarak kullanmasının bunda payı büyüktür. Bunun yanında, küresel sermayenin başta reklam ve pazarlama stratejileri doğrultusunda olmak üzere, medyaya nefes gibi ihtiyacı olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Salt sermaye ve iktidarlar değil, işçi sınıfı da bu manipülatif alanda kendine yer bulmaya çalışmış, tüm dünyada işçi sınıfı için en yaygın medya olanakları sosyal ve alternatif medya kanalları ile sağlanmıştır. Basılı olmayan, son derece hızlı zaman akışları ile var olan, tarih boyunca hiç olmadığı ölçüde iletişim olanakları bulunan bu "yeni" medya organlarıyla gelen olanaklar kadar sorun da sayılabilir. Bu sorunların en başında, çoğu zaman bilgiye erişim kolaylığının önüne geçen bilginin doğruluğu ve niteliği sorununu sayabiliriz.

Bu kadar etkili ve güçlü bir alanda pek çok ciddi çalışma yürütülmektedir. Medya çalışmalarına kabaca göz gezdirildiğinde öne çıkan konuların siyasetçilerin söylemlerinin verilmiş biçimi, seçimlerin ele alınışı, toplumsal olayların yurtiçi ve/veya yurtdışı basın organlarındaki ele alınış biçimleri gibi "karşılaştırmalı haber analizleri" olduğunu görebiliriz. Bu çalışmaların yanında, basılı ve basılı

olmayan basın organlarının kullandığı dil, en çok ele aldıkları haber konularının neler olduğu gibi karşılaştırma çalışmalarının da çok yaygın olduğunu görürüz. Medya etiği bağlamında ise en ağırlıklı sorunsalın şiddetin ve şiddet çağrışımlı öğelerin ele alınışı ile ilgili başlıkları kapsadığını söyleyebiliriz.

Sağlıkla ilgili haberlere de medya organlarında sıkça yer verilmektedir. Türkiye'de medyada sağlığın en çok gündem olduğu başlıkların beslenme alışkanlıkları, sağlıklı yaşam tedbirleri, zayıflama ve kozmetik sorunlar için *mucize* tedaviler/çözümler ve özellikle kamu hastanelerinde yaşanan *skandallar* şeklinde olduğu görülür. Bu konuların ele alınış biçimiyse bireysel çabalar ve hatalar bağlamında olup, sağlık haberlerinde mevcut sağlık sisteminin yapısal sorunları ve sınıfsal eşitsizlikler göz ardı edilmekte, sağlık sorunları toplumsal ve ekonomi-politik bağlamından koparılmaktadır. Sağlık haberleri genellikle birey tutumuna indirgenerek ve çok yaygın biçimde sansasyonel bir formata büründürülen duygu yüklü konseptler ile verilmektedir¹.

Bunun yanında, AKP'nin Sağlıkta Dönüşüm Programı ile ilgili haberler ana akım medyada olumlanarak verilirken, muhalif basın organlarında daha analitik ve eleştirel bir haber dili kullanılmaktadır. Bu noktada dikkat çeken başka bir unsur da, sağlık haberciliğinde ana akım medyanın fikrine başvurduğu merci ve kimseler iktidar temsilcileri ve Sağlık

* Toplum ve Hekim Hakem Kurulu Üyesi

Bakanlığı iken, muhalif medyanın fikrine başvurduğu mercilerin Türk Tabipleri Birliği, Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES) ve Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK) yetkilileri olduğudur².

Sağlıklı yaşamakla ilgili medya programlarında sunulan önerilerin insanların rutin tedavilerini dahi etkilediği bilinmektedir. Bugün literatürde "Statin kullanımı ve medya etkisi" gibi pek çok çalışma bulunmakta olup, tümünün ortak özelliği özellikle kadınlar ve emeklilerin çokça izlediği televizyon programlarında verilen sağlık önerilerinin insanların rutin tedavilerine devam etmelerini olumsuz yönde etkilediği sonucuna varmalarıdır. Buradan hareketle, sermaye için güncel bir pazar olan "sağlıklı yaşama" trendinin neye hizmet ettiği sorusu kritiktir.

Hal böyleyken, değişen, yaygınlaşan ve güçlenen medya ile sağlığın nasıl ilişkilendirildiğini işleyen bir dosya hazırlamayı önümüze koyduk. Kuşkusuz "medya ve sağlık" nice alt başlıklarda incelenmeye, detaylandırmaya muhtaç bir üst başlık. Dosyamızın bu bağlamdaki tartışmalar için bir girizgâh olabilmesini diliyoruz.

Girizgâh niteliğindeki Medya ve Sağlık dosyamızda dört dosya yazımız bulunuyor. Gamze Yücesan Özdemir ve Çağrı Kaderoğlu Bulut "Medyanın Sınıfsal Temelleri: Emeğin Gerçekleri ve Sermayenin İllüzyonları" başlıklı yazılarında medyayı emeğin

ve sermayenin penceresinden ayrıntılı bir biçimde masaya yatırıyorlar.

Deniz Sezgin "Sağlıkta Dönüşüm: Sağlık Paradigması ve Medya" başlıklı yazısında piyasalaşmayla birlikte hızla değiştirilen, metalaştırılan yeni sağlık algısının oluşumunda medyanın çok özel rolünü ele alıyor.

Doğan Tılıç ve Hande Uz "Türkiye'de Televizyon Dizilerinde Hekim İmajı" başlıklı yazılarında yoğun ilgi ile izlenen dizilerdeki hekim imajını analiz ediyorlar; bu dizilerde hekim imajının nasıl sunulduğunu ve dolayısıyla izleyicilerin zihninde hekim imajının nasıl yaratıldığını ele alıyorlar.

Ekin Süt "Çocuk İstismarı ve Medyadaki Yansımaları" başlıklı yazısında ne yazık ki nice skandallarla güncel bir gündem olan çocuk istismarı sorununun medyadaki yansımalarını inceliyor.

Naki Bulut Türk Tabipleri Birliği Yüksek Onur Kurulu'nun medyadaki tıbbi etik ihlaller ile ilgili yürüttüğü incelemelerden özgün örnekler sunuyor.

Tüm yazarlarımıza özenli emekleri için sonsuz teşekkürler

Dipnotlar

1. Karasaç Gezen, A. (2015) Sağlık Haberciliği Örneği Olarak Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın Gazetelerdeki Sunumu. Türkiye'de Sağlık, Siyaset, Piyasa, Notabene Yayınları.
2. Karasaç Gezen, A. (2015).